

ULAŖTIRMA VE ALTYAPI POLİTİKALARI KURULU

HUKUK VE İNSAN HAKLARI POLİTİKALARI KURULU

BÜTÇE VE MALİYE POLİTİKALARI KURULU

ULUSAL TAŞIT TANIMA SİSTEMİ

POLİTİKA NOTU - OCAK 2025

1. TAŞIT TANIMA SİSTEMİ (TTS) NEDİR VE NASIL ÇALIŞIR?

Taşıt Tanıma Sistemi (TTS) araç filolarının masraflarını kontrol etmelerine için tasarlanmış ve tüm dünyada kullanım örnekleri olan bir sistemdir. Firmalar bu sistemle araç filosunda yer alan araçları takip etmenin yanı sıra yakıt masraflarını optimize ederek masrafları minimize edip verimlilik ve karlılıklarını arttırmayı amaçlayan ve bu süreçleri otomatikleştirip dijital ortamda takip edilmesini sağlayan bir sistemdir. Sistemin çalışması için taşıt üzerine bir taşıt kimlik ünitesi adı verilen bir arabirimin takılması gerekmektedir.

Araçlara monte edilen Taşıt Tanıma Birimi (TTB) ile akaryakıt pompalarına entegre edilen Taşıt Okuyucu (TTO), işlem sırasında gerekli bilgileri sisteme otomatik olarak iletir. Taşıt tanıma birimi, yakıt alan aracın plakası, kilometresi, yakıt alınan tarih, yakıt tipi, miktarı ve tutarı gibi bilgileri akaryakıt pompasında yer alan donanım aktaran bir mekanizmaya sahip sistemdir. Donanım bu bilgileri akaryakıt firmasında iletir. Akaryakıt firması da araç sahibi firmaya fatura keser. Süreç tamamen otomatik olarak işler.

2. ULUSAL TAŞIT TANIMA SİSTEMİ (UTTS) VE HAYATA GEÇİŞ SÜREÇLERİ

2024 yılı bütçe geçekleşmelerine göre petrol ve doğalgaz ürünlerinden elde edilen ÖTV gelirleri 398 milyar TL (ÖTV'den alınan KDV de eklendiğinde 477 milyar TL) olarak gerçekleşmiştir. 2025 yılı bütçe kanununa göre bu alandan 538 milyar TL gelir beklenmektedir. (ÖTV'den alınan KDV de eklendiğinde 645 milyar TL). Toplam vergi gelirlerinin yaklaşık %5'i bu kalemden oluşmaktadır.

Ankara'da güncel satış fiyatı (20.01.2025) 46,70 TL olan 95 oktan kurşunsuz benzinin 7,78 TL'si KDV, 11,98 TL'si ÖTV olmak üzere toplam 19,76 TL'si vergiden oluşmaktadır. (Satış fiyatına göre vergi yükü %42'dir. LPG'de ise bu oran %52 civarındadır.)

Vergi yükü ve vergi gelirinin bu kadar yüksek olduğu sektörde doğal olarak kayıtdışılık yüksek olacaktır. Akaryakıt alan mükelleflerden ziyade

akaryakıt satan bayi ve dağıtıcıların neden olduğu kayıp ve kaçacağı önlemek amacıyla uygulanmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet ŞİMŞEK akaryakıt piyasasının daha etkin izlenmesi, vergi kayıplarının önlenmesi ve kayıt dışılığı azaltmak amacıyla Ulusal Taşıt Tanıma Sistemi'ni (UTTS) devreye alacağını belirtilmiştir. UTTS'nin yasal dayanağı, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamında Ulusal Taşıt Tanıma Sistemi Genel Tebliği ile düzenlenmiş olup sistem, ilk kez 5 Ekim 2023 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Sistemin vergi mükelleflerine ait ticari araçlar için 1 Ocak 2025 itibarıyla uygulamaya alınması planlanmış olup bu tarih bakanlık tarafından 1 ay uzatılarak 1 Şubat 2025 tarihi itibarıyla başlayacağı açıklanmıştır. UTTS ile araçların plaka bilgileri, depo girişine yerleştirilecek olan bir cihaz aracılığıyla akaryakıt pompalarındaki ödeme kaydedici cihazlara otomatik olarak aktarılacak, böylece manuel girişler engellenip usulsüz akaryakıt fişi düzenlenmesinin önüne geçilmesi hedeflenmektedir.

Sistemin kapsamı, 1 Temmuz 2025'ten itibaren satılacak sıfır araçları da içerecek şekilde genişletildi. Bu tarihten sonra satılan yeni araçlara UTTS dahil olma ve Taşıt Tanıma Birimi (TTB) takılması zorunluluğu getirildi. Ayrıca, özel taşıt tanıma sistemlerini kullanan araçların da 30 Haziran 2025'e kadar TTB taktırması gerekecek.

“Geçiş uygulaması GEÇİCİ MADDE 1- (Ek:RG-7/12/2024-32745) 31/1/2025 tarihine kadar gerekli başvuru ve kayıt işlemlerini yapmak şartıyla bahse konu donanımları en geç 30/4/2025 tarihine kadar taktırarak ya da montajını yaptırarak kullanmaya başlayabilirler.”

UTTS donanımlarının araçlara ve akaryakıt istasyonlarına takılarak sistemin aktif hale getirilmesi Darphane tarafından yetkilendirilen firmaların sorumluluğundadır. Bu firmalar sistemin kurulmasının yanı sıra sistemin doğru çalışmasından ve bakım onarım işlemlerinden de sorumlu olurlar.

UTTS zorunlu olduğundan taşıt tanıma sisteminin sökülebilmesi için 3 sebep olabilir:

- Sistemde arıza olması gerekir.
- Aracın satılmış olması gerekir.
- Aracın plakasının değişmiş olması gerekir.

Sökme işlemi de sadece yetkili firmalar tarafından yapılır.

3. ULUSAL TAŞIT TANIMA SİSTEMİ'NİN (UTTS) KAPSAMI VE MALİYETİ

UTTS, genel manada büyük filolar yöneten işletmeler için zorunludur. Özetle araçlarına aldıkları akaryakıtı vergiden düşen tüm araç sahipleri UTTS kapsamına girmektedir. Dolayısıyla bu sistem araç modeli ve yılı ayırımı yapmaksızın vergi mükellefi olan ve yakıt harcamalarını gider olarak gösteren tüm özel ya da tüzel kişileri kapsamaktadır. Bu kişilerin söz konusu araçlarına UTTS sistemi taktırarak harcamalarını kayıt altına aldirmaları gerekmektedir.

Taşımacılık, lojistik, kamu kurumları ve inşaat sektörü gibi çok sayıda aracın yakıt aldığı işletmeler, UTTS kullanmak zorundadır. Bunun dışında, bazı kamu ihalelerinde de UTTS entegrasyonu şartı koşulmaktadır. Bu vesile ile işletmelerin yakıt tüketimi daha şeffaf bir şekilde denetlenmesi hedeflenmektedir. Kamuya ait birçok ulaşım aracı ve taşıyon araç hizmetleri de UTTS zorunluluğu dahiline alınmıştır. Kamu kurumlarının etkin bir yakıt yönetimi yapmaları, kayıt dışı işlemlerden kaçınmaları için UTTS'in kullanımında önemli bir basamak olarak görülmektedir.

Türkiye'de bugün yaklaşık 30 milyon araç trafikte bulunmaktadır. Bu araçların 10 milyona yakını, yakıt harcamalarını gider olarak beyan etmektedir. Trafiğe katılan araç sayısı arttıkça, vergiden muafiyet tutarları da aynı doğrultuda büyümektedir. Bu nedenle, usulsüzlüklerin önlenmesi amacıyla UTTS devreye alınması planlanmaktadır.

Aracın el değiştirmesi ya da plakasının değişmesi durumunda, Yetkilendirilmiş Taşıyon Montaj Firmaları'nın araca yeni bir TTB takmaları gerekir. Araç sahiplerinin aracın plakası ya da sahipliği ile ilgili değişiklik olması durumunda ilgili firmalarla iletişime geçerek yeni TTB taktirmaları önemlidir.

Akaryakıt istasyonu tarafında ise UTTS unsurları kiralanamayacağı, devredilemeyeceği ve aktivasyon işlemi yapılmadan satılamayacağı belirtilmektedir. Bununla birlikte, Akaryakıt İsta-

stasyonu'nun bir bütün olarak devredilmesi ve sahipliğinin tümüyle değiştirilmesi durumunda söz konusu istasyonda montajı ve aktivasyonu tamamlanmış UTTS donanımları için ayrıca bir devir ve/veya satış işlemi yapılmasına gerek olmadığı yapılan açıklamalarda belirtilmektedir.

2024 yılı için UTTS montaj maliyeti;

- Bireysel araçlar için 1.810 TL + KDV (TTB Ücreti, Yetkili Servis Montaj Hizmet Bedeli)
 - Akaryakıt firmaları için ise
 - 50.000 TL + KDV (UTTS Hizmet Bedeli)
 - 60.000 TL + KDV (TİM Bedeli)
 - 16.000 TL + KDV (TTO Bedeli)
 - 1.450 TL + KDV (TTO Pil Değişim Bedeli)
 - 700 TL + KDV (TTO Sabitleme Kılıfı Bedeli)
 - 250 TL + KDV (TTO Güvenli Haberleşme Anahtarı (SAM Kart) Bedeli)
 - 145 TL + KDV (Mühür Seti Bedeli)
- olarak belirlenmişti.

Bu maliyetler 2025 yılında güncellenerek;

- Bireysel araçlar için 2.326,21 TL+ KDV,
- Akaryakıt firmaları için ise
- 64.260 TL + KDV (UTTS hizmet bedeli)
- 6.604,35 TL + KDV (TİM Bedeli)
- 19.663,56 TL + KDV (TTO Bedeli)
- 1.863,54 TL + KDV (TTO Pil Değişim Bedeli)
- 899,64 TL + KDV (TTO Sabitleme Kılıfı Bedeli)
- 321,30 TL + KDV (TTO Güvenli Haberleşme Anahtarı (SAM Kart) Bedeli)
- 186,35 TL + KDV (Mühür Seti Bedeli)

olarak belirlenmiştir. (Bkz : UTTS-A-karyakit-Istasyonu-Donanim-ve-Hizmet-2025-yili-birim-fiyat-listesi.pdf)

4. DÜNYA ÖRNEKLERİ ÜZERİNDEN UTTS UYGULAMASI

Diğer ülkelerdeki uygulamalar incelendiğinde herkese zorunlu olan ve benzer amaçlara birebir hizmet eden bir ülke örneğine rastlanamamıştır. Ancak aşağıdaki ülkelerde zorunlu olan sistemler mevcuttur.

A. Hindistan - GST e-Way Bill System

Kapsam ve Zorunluluk: Hindistan'da mal taşımacılığında kullanılan araçlar için e-Way Bill sistemi zorunludur. Bu sistem, malların taşınması sırasında kayıt dışılığı önlemek ve malların taşındığı araçların gerçek zamanlı izlenmesi amacıyla geliştirilmiştir.

Amaç: Mal taşımacılığını şeffaf hale getirmek ve mal sevkiyatından doğan vergi kaybını önlemek.

Teknoloji: Sistem, GPS cihazları ve dijital faturalarla entegre çalışır.

Benzerlikler:

- Türkiye'deki UTTS gibi devlet tarafından zorunlu kılınmıştır.
- Temel amacı vergi kaybını önlemek ve şeffaflık sağlamaktır.

Farklılıklar: Hindistan'da yük taşımacılığına odaklanırken UTTS, bireysel ve ticari araçlar için yakıt alımını hedef alır.

B. Suudi Arabistan - VAT e-Invoicing System

Kapsam ve Zorunluluk: Suudi Arabistan'da, KDV'ye tabi tüm işletmelerin elektronik fatura (e-Invoice) sistemine geçişi zorunlu tutulmuştur. Uygulama, özellikle petrol ve diğer enerji kaynaklarının vergilendirilmesi ve izlenmesi amacıyla sıkı denetimlere sahiptir.

Amaç: Vergi gelirlerini artırmak ve kayıt dışı iş-

lemleri minimize etmek.

Teknoloji: Elektronik faturalama sistemi ile tüm işlemler kayıt altına alınır. Vergi kaçırma- yı önlemek için dijital denetim mekanizmaları mevcuttur.

Benzerlikler:

- UTTS gibi vergi şeffaflığını artırmaya yönelik bir sistemdir.
- Devlet kontrolünde zorunlu bir uygulamadır.

Farklılıklar: Elektronik faturalama, yakıt yönetiminden farklı olarak tüm sektörleri kapsar.

C. Singapur - EP (Electronic Road Pricing) System

Kapsam ve Zorunluluk: Singapur'da araç sahipleri, trafikte buldukları süre boyunca Elektronik Yol Ücretlendirme (ERP) sistemine tabidir. Bu sistem zorunlu olarak tüm araçlar için uygulanır ve hem trafik yönetimi hem de gelir toplama amacı taşır.

Amaç: Trafik sıkışıklığını azaltmak ve hükümet gelirlerini artırmak.

Teknoloji: RFID cihazları ve araç takip sistemleri kullanılır. Veriler, hükümetin merkezi sistemine gerçek zamanlı olarak aktarılır.

Benzerlikler:

- RFID teknolojisiyle araçların hareketlerini izler.
- Zorunlu bir sistemdir ve kullanıcılar vergilendirilir.

Farklılıklar: Temel hedef trafik yönetimidir; UTTS gibi yakıt alımına odaklanmaz.

D. Çin - Social Credit System ile Entegre Filo İzleme

Kapsam ve Zorunluluk: Çin'de, özellikle nakliye sektörü, sosyal kredi sistemiyle entegre şekilde izlenir. Araçların konumları, yakıt tüketimleri ve taşıma faaliyetleri zorunlu olarak takip edilir.

Amaç: Vergi kayıplarını önlemek, güvenlik sağlamak ve devlet kontrolünü artırmak.

Teknoloji: GPS, RFID ve dijital veri izleme sistemleri.

Benzerlikler:

- UTTS gibi vergi şeffaflığını artırmaya yönelik bir sistemdir.
- Devlet kontrolünde zorunlu bir uygulamadır.

Farklılıklar: Çin'de bu sistem, daha geniş bir gözetim mekanizması içinde yer alır ve bireylerin sosyal kredi puanlarını etkileyebilir.

E. ABD - Fleet Management Systems (FMS)

Kapsam ve amaç: Özellikle ticari filolar için geliştirilmiştir. Araçların yakıt tüketimi, rota planlaması, bakım durumları ve sürücü davranışlarının izlenmesi gibi çok yönlü işlevlere sahiptir.

Uygulama Yöntemi: GPS takibi ve yakıt tüketimi sensörleri ile çalışır. Araçlar doğrudan istasyonlarda değil, merkezi bir sistem üzerinden izlenir.

Farklılıklar: Türkiye'deki UTTS'nin aksine, bu sistemler genellikle özel sektör tarafından geliştirilir ve işletilir. Veri güvenliği konularında daha sıkı denetimler uygulanır.

F. Avrupa- Fuel Card Systems

Kullanım Amacı: Ticari filolara yönelik bir diğer popüler çözüm, yakıt kartlarıdır. Sürücüler yakıt alımı sırasında şirket tarafından sağlanan bu kartları kullanır. Harcamalar merkezi olarak kaydedilir ve analiz edilir.

Avantajlar: UTTS'ye benzer şekilde vergi kayıplarını önler. Ancak, kart sistemleri bireysel araç sahipleri yerine daha çok kurumsal filolar için tasarlanmıştır.

Farklılıklar: UTTS'deki RFID etiketi gibi fiziksel cihazlar yerine, bu sistemler daha çok yazılım tabanlıdır. Suudi Arabistan'da, KDV'ye tabi tüm işletmelerin elektronik fatura (e-Invoice) sistemine geçişi zorunlu tutulmuştur. Uygulama,

özellikle petrol ve diğer enerji kaynaklarının vergilendirilmesi ve izlenmesi amacıyla sıkı denetimlere sahiptir.

G. TÜRKİYE ile Karşılaştırma

Türkiye'deki UTTS uygulaması, Hindistan ve Suudi Arabistan gibi ülkelerdeki vergi takibi odaklı sistemlere benzer. Ancak bu ülkelerde uygulanan teknolojilerin genellikle daha geniş bir sektörel kapsamı vardır. Çin'deki gibi bir gözetim boyutu bulunmamakla birlikte, UTTS'nin veri gizliliği konusunda benzer eleştirilere maruz kalması mümkündür.

Vergi takibi için zorunlu olan bu sistemler genellikle maliyet yükü ve gizlilik ihlalleri açısından eleştirilmektedir. Türkiye'nin, bu tür örneklerden ders alarak şeffaflık ve vergi teşvikleri gibi unsurları sistemine entegre etmesi faydalı olabilir.

UTTS'ye benzer taşıt tanıma ve yakıt yönetim sistemleri dünyanın çeşitli bölgelerinde farklı amaçlarla uygulanmıştır. ABD ve Avrupa sistemlerinden bazılarında dair bilgiler ve Türkiye'deki UTTS ile karşılaştırılabilecek özellikler yer almaktadır.

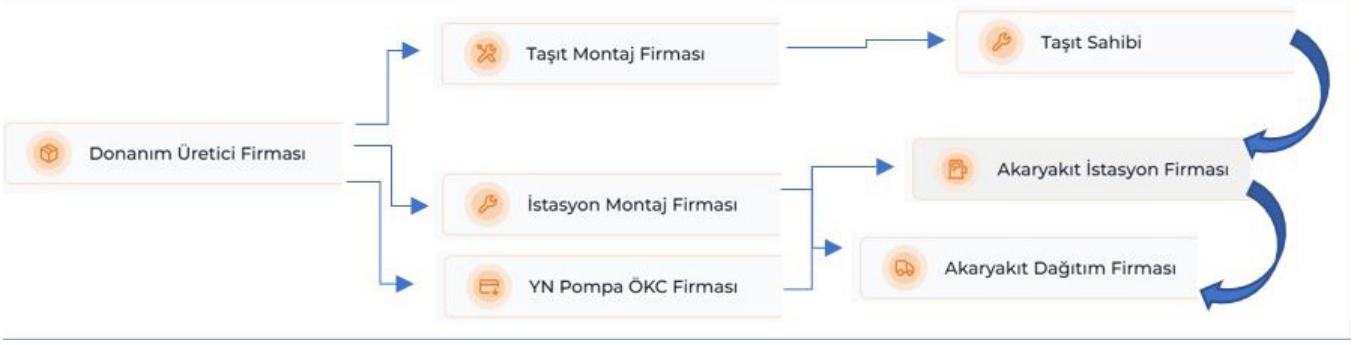
5. ULUSAL TAŞIT TANIMA SİSTEMİ'NİN (UTTS) GENEL OLARAK İNCELENMESİ

A. 5 Ekim 2023 Tarihli UTTS Tebliği

Akaryakıt piyasasında rekabet eşitliğinin sağlanması ve kayıt dışı ekonomi ile etkin bir şekilde mücadele edilmesi amacıyla Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından 5 Ekim 2023 tarih ve 32330 Sayılı Resmî Gazetede Ulusal Taşıt Tanıma Sistemi Uygulama Genel Tebliği yayımlanmış olup, UTTS'yi kurma ve işletme görevi Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğüne verilmiştir.

Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü <https://www.utts.gov.tr/> sitesini kurarak resmi adresinde tüm süreç hakkında taraflara bilgilendirme yapmaktadır.

UTTS, öncelikle ticari araçlar için geliştirilmiş, istasyonlarda akaryakıt pompalarına bağlı ödeme kaydedici cihazlara, taşıt plaka bilgilerinin elle girişini önleyerek otomatik olarak aktarılmasını sağlayan bir yakıt yönetim sistemidir.

Bu sistem, ticari araçların yakıt tüketimini otomatik olarak izler ve yakıt alımlarını kayıt altına alarak raporlar. UTTS'nin amacı, yakıt güvenliği sağlamak, vergi kayıplarını önlemek ve işletmelerin yakıt masraflarını daha etkin bir şekilde yönetmesine yardımcı olmaktır.

Akaryakıt istasyonları için de belirli yükümlülükler bulunmaktadır. İstasyonlar, en az bir pompa ünitesine Taşıt Tanıma Okuyucu (TTO) cihazı taktırmalı ve Yeni Nesil Ödeme Kaydedici Cihazlarla (YN ÖKC) entegre çalışan bir sistem kurmalıdır.

Ayrıca, akaryakıt dağıtım şirketlerinin de UTTS standartlarına uygun hizmet sunması zorunludur.

Bununla birlikte 2025 yılı Temmuz ayı itibarıyla bireysel araç sahipleri sıfır otomobil alırken, alacakları araç trafiğe daha kayıt edilmeden UTTS montajı yaptırmak zorundadır. Yani yeni bir otomobilin trafiğe tescili yapılmadan önce bireysel de olsa UTTS montajı yaptırmayı zorunlu hale gelmiştir.

B. Ulusal Taşıt Tanıma Sistemi'ne Kimler Dahildir?

UTTS İşletmecisi, akaryakıt dağıtım şirketleri ve akaryakıt istasyon işletmecileri, yetkili donanım üreticileri, yetkili taşıt ve istasyon montaj firmaları, Yeni Nesil Pompa Ödeme Kaydedici Cihaz üreticileri (YN Pompa ÖKC) üreticileri ve yükümlü taşıt sahipleri Ulusal Taşıt Tanıma Sistemi'nin paydaşlarıdır.

a. Bakanlıkça Yetkilendirilmiş Donanım Üreticisi Firmalar Pompa ve Ödeme Kaydedici Cihazları üretmektedir. (Darphane + 3 yerli firma)

(Akaryakıt İstasyonlarında ve Dağıtım Firmalarında kullanılacak olan bu cihazların kim tarafından üretildiği ya da ithal edildiği açıklanmamıştır.)

b. Bakanlıkça Yetkilendirilmiş İstasyon Montaj Firmaları ve YN Pompa ÖKC Firmaları bu (1) donanım cihazlarını alarak akaryakıt dağıtım firmalarına ve istasyonlara montaj hizmeti sunmaktadır. (Birden fazla firma)

(Akaryakıt İstasyonlarında ve Dağıtım Firmalarında kullanılacak olan bu cihazların montajını yapmaya yetkili firma listesi açıklanmamıştır. İstasyon belgelerini ibraz edip online başvuru yaptıktan sonra DARPHANE tarafından gönderilen firma sıra/randevu usulü montaj yapmaktadır.)

c. Bakanlıkça Yetkilendirilmiş Taşıt Montaj Firmaları (şimdilik 116 firma) listesi yayınlanmıştır. Taşıt sahibi 81 ilde bu firmalardan dilediğini seçerek aracına montaj yapabilmektedir. (Bu hizmeti illa TURPAK'tan alması zorunlu değildir.)

Ulusal Taşıt Tanıma Sistemi Yetkilendirilmiş Taşıt Montaj Firması Listesi

<https://cdn-document.utts.gov.tr/utts-yetkilendirilmis-montaj-firmasi-listesi-18122024.pdf>

116 firmadan bazıları:

- Opet Market ve Akaryakıt İstasyon İşletmeciliği Anonim Şirketi
- Doğu Oto Pazarlama ve Ticaret Anonim Şirketi
- Pilot Garage Otomotiv Anonim Şirketi

- Turpak Elektromanyetik Yakıt İkmal Sistemleri Ticaret Anonim Şirketi

- Ziraat Filo Yönetimi ve Mobilite Çözümler Anonim Şirketi

d. Bu firmaların montaj hizmetini verdiği RFID etiket çipler Darphane tarafından firmalara verilmektedir ve çiplerin tanesi montaj dahil 2 bin 326 TL (KDV dahil) ücretlendirilmektedir.

(Taşıt Montaj Firmalarının Darphaneden temin ettiği bu etiket çipler UTTS kapsamında, Hollanda menşeli, NASDAQ Borsasında işlem görmekte olan NXP firmasının ürettiği çipler boş olarak satın alınmaktadır. Çiplerin tüm yazılım ve güvenlik unsurları ise Darphanenin bilgi birikimi ve tecrübesiyle yerli ve milli olarak geliştirilmiştir.)

Bunun yanında haberlere konu olan Terratek şirketinin UTTS'nin 2023 yılı Ekim ayında yapılan Darphane Genel Müdürlüğünün bir ihalesini 2.4 milyar TL karşılığında 5 yıllığına aldığı belirtiliyor. Ancak bu ihalenin yukarıdaki hangi donanım ya da hizmet için verildiği henüz açıklanmadı.

(Terratek şirketi DİAS Şirketler Grubuna ait. DİAS şirketi de IC Holding - İÇTAŞ bünyesinde dir.)

C. 31 Ocak 2025 – Ticari Araçlar İçin Son Tarih

7 Aralık 2024 tarihinde yapılan son güncelleme ile ticari araçlar için UTTS montajının son tarihi 31 Ocak 2025'e kadar uzatılmıştır. Daha önce 31 Aralık 2024 olarak belirlenen son baş-

vuru tarihi yılsonunun gelmesi ve başvuru ile randevu süreçlerindeki yoğunluk nedeniyle 1 ay daha uzatılmıştır.

31 Ocak 2025 sonu itibarıyla ticari araçlar UTTS'ye geçiş yapmak zorundadır. Bu tarihten sonra UTTS montajı yaptırmamış araçlar akaryakıt alımı gerçekleştirirse bile bu harcamayı şirketleri için masraf olarak gösteremez ve vergiden düşemez. Şu an için akaryakıt alımında bir engel olmasa da Ulusal Taşıt Tanıma Sistemi'ne dahil olmayan araçlar ilerleyen dönemlerde UTTS'siz olarak yakıt alımı yapamayabilir.

Yeni düzenleme, ilk etapta Türkiye genelinde 8 milyon ticari aracı kapsayacak. Tüm araçlar yapıldığında toplamda 43 milyar 440 milyon TL'lik bir gelir hedefleniyor. Ayrıca, 8 bin benzin istasyonuna da cihazların yerleştirilmesi için 5 milyar TL'lik bir maliyet öngörülüyor.

D. UTTS Montaj İşlemi Ve TURPAK Firması Tekel Olarak Algılanma Sebebi.

UTTS mükellefleri ve paydaşları Ulusal Taşıt Tanıma Sistemi'ne kaydolurlar. Taşıt sahipleri ve akaryakıt istasyonu işleten mükellefler UTTS donanımlarına ilişkin montaj taleplerini UTTS platformu üzerinden Darphane'ye bildirirler. Darphane tarafından yetkilendirilmiş olan Yetkili Montaj Firmaları Darphane'den temin edecekleri UTTS donanımlarını taşıtlara ve akaryakıt istasyonlarına monte ederler.

Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü yani yetkili resmi kurumun internet sitesi aşağıdaki gibi bir görünüme sahiptir.

The screenshot shows the UTTS website interface. At the top, there is a navigation bar with the URL 'utts.gov.tr' and the DARPHANE logo. Below the logo, there are buttons for 'Giriş Yap' (Login) and 'Kayıt Yap' (Register). The main content area features a large orange banner with the text 'UTTS' and a navigation menu with items: 'Nedir', 'Başvuru Süreci', 'Kim Başvurmalı', 'Mevzuat', 'Duyurular', 'SSS', and 'Montaj Noktaları'. A prominent orange box displays a countdown timer: '43 : 2 : 2' (Gün, Saat, Dakika) and the date '31 Ocak 2025' (Son Başvuru Tarihi). Below the timer, it says 'Taşıt sahibi başvuruları başladı! →'. At the bottom, there is a footer with the TURPAK logo and a navigation menu with items: 'UTTS Nedir?', 'UTTS Hakkında', 'UTTS Bilgi Bankası', 'Hizmet Noktalarımız', 'Mevzuat', 'İletişim', and 'Online Hizmetler'.

<https://www.utts.gov.tr/>

Bu sitenin domain adına benzer şekilde utts.org, utts.org.tr vb. farklı domain adları da yetkili firmalar tarafından hızla satın alınarak sitenin benzer görüntüsü kopyalanarak tekel ve resmi görüntü verilmeye çalışılmıştır. Tora, RS Otomotiv, TURPAK bu firmalardan birkaçı olarak karşımıza çıkmaktadır.

TURPAK site adını ve görünümünü aşağıdaki şekilde düzenlemiş ve zaten sektörde bilinen, lider olan firma tekel görüntüsü vererek dikkatleri üzerine çekmiştir.

<https://utts.org/>

Hâlbuki TURPAK 128 adet taşıt montaj firmalarından sadece bir tanesidir. Sektördeki diğer firmaların varlığına rağmen, TURPAK'ın uzun geçmişi ve pazar hâkimiyeti tekel algısı yaratıyor. Bu durum, rekabet eşitliğini zedeleyebilir.

Vergi takibi için zorunlu olan bu sistemler genellikle maliyet yükü ve gizlilik ihlalleri açısından eleştirilmektedir. Türkiye'nin, bu tür örneklerden ders alarak **şeffaflık ve vergi teşvikleri** gibi unsurları sistemine entegre etmesi faydalı olabilir.

E. Rfid Etiket Çip Nedir? Patlar Mı?

RFID, İngilizce Radio Frequency Identification kelimelerinin baş harflerinden oluşan bir kimliklendirme sistemidir. İçerdiği çip sayesinde radyo frekansı kullanarak nesnelerin belirli bir mesafe üzerinden otomatik tanımlanmasını sağlayarak zamandan tasarruf ve iş verimliliğini artırma amacıyla kullanılmaktadır.

RFID sistemleri temek olarak üç bileşenden oluşur. Aktif veya pasif etiket (Taşıt üzerinde bulunacak olan) ile okuyucu ve anten (Pompa üzerinde bulunan). Bir RFID etiketinin içindeki çipte kendisi ile ilgili veriler bulunmaktadır. Bir okuyucu tarafından algılanan bu etiket, içerdiği bilgileri bu okuyucu ve okuyucunun çalıştığı veri iletim protokolü aracılığıyla (wifi, bluetooth, UWB vb) ilgili sistemlere iletir. Sistem bu verileri analiz ederek etiketin kime veya neye ait olduğunu, tam olarak nerede olduğunu, durumunu ve daha birçok bilgiyi öğrenerek gerekli iş süreçlerinin uygulanmasını sağlar.

Pasif RFID Etiketler

Pasif RFID etiketler RFID çiplere sahip basit bir anten görevi görerek çalışırlar. Dahili güç kaynağı olmayan bu etiketler, radyo sinyali ileten bir RFID alıcının kapsama alanına girdiklerinde, alıcı antenin ilettiği sinyallerdeki enerji ile beslenir ve çipte bulunan bilgileri antene geri iletterek veri paylaşımında bulunurlar.

Aktif RFID Etiketler

Aktif RFID etiketler, pasif etiketlerin aksine güç ünitelerini kendi içinde barındıran etiket tipleridir. Bu cihazlar, şarj edilebilir veya uzun süreli pil ömürleri sunarak çok daha geniş kullanım imkânları sağlarlar.

Pasif etiketlerde en fazla 5 metreye kadar sinyal iletimi sağlanabilirken, aktif RFID etiketler bu mesafeyi çok daha uzak noktalara çıkarabilir. UTTS kapsamında araçlara Pasif RFID etiket çip etiket takılacağından bunların uzaktan patlatılması mümkün değildir.

6. ULUSAL TAŞIT TANIMA SİSTEMİ'NİN (UTTS) VERGİ SİSTEMİ OLARAK İNCELENMESİ

Kayıt dışı ekonomiyle mücadele ve vergi kayıp ve kaçığının önlenmesi için gerekli adımların atılması kıymetlidir ve gereklidir. Ancak kayıt dışılıkla ilgili bilinmesi gereken en önemli hususların başında vergi istisna ve muafiyet uygulamaları nedeniyle vergi sistemimizin ortaya çıkarmış olduğu adaletsizlikler yatmaktadır. Bu durum öyle bir hal almıştır ki birçok esnaf ve firmalar istisna ve muafiyetleri şirketlerine uygulamak için çeşitli yöntemler denemektedir. Vergi istisna ve muafiyetleri nedeniyle vergiden kaçınmanın en yaygın ve en rahat yapabilenler gelir/kazanç düzeyi yüksek gelirli firmalardır. Kayıt dışılık, her ne kadar küçük ve orta ölçekli işletmelerde yoğun görünse de yasaklar ve ceza yaptırımları gibi nedenlerle büyük işletmelerde de kayıt dışı uygulamalar bulunmaktadır. Özellikle akaryakıt sektöründe büyük firmalardan küçük firmalara kadar kayıt dışılık yaygındır.

Kayıt dışılıkla mücadele önemlidir. Ancak önce kayıt dışılığın yaygın olduğu sektörler ve sektör büyüklerinden başlamak gerekmektedir. Vergi oranlarının yüksekliği ve takip mekanizmasında ki eksiklikler nedeniyle kayıt dışılığın en yoğun olduğu sektörlerden biride akaryakıt sektörüdür. İstisna ve muafiyetler düzeltilmeden kayıt dışılıkla mücadele başarıya ulaşamayacağımız, kronikleşen bir mekanizma olmaya devam edecektir.

- UTTS'de kullanılacak olan çip uygulaması, piyasaya bir yenilik getirmemektedir. Devlet sadece vergi kayıp ve kaçığına odaklanarak bir uygulamada bulunması doğru değildir. Piyasanın bu uygulamayı benimsemesi gereklidir. Piyasada uygulama kolaylığı olmalı, piyasaya ek bir maliyet getirmemeli ve piyasanın sorunlarını da çözmelidir.

- Uygulama hayata geçirilirken en etkin ve kabulü en kolay olan ürünler düşünülmemiştir. Halbuki gelişen teknolojiden faydalanılmalıdır. Teknolojik altyapıdaki eksiklikler göz ardı edilmemeli ve teknolojik altyapı güçlendirilmelidir.

- Uygulama kapsamı ve başlangıcı itibarıyla çiplerin ticaretle iştirak eden vatandaşlarca satın alınması neticesinde maliyetleri artacak ve bu maliyetler ürünlerine yansıtacaktır. Bu durumda kısmi bir dönemlide olsa enflasyonist bir etki oluşturacaktır.

- Nakliye sektöründe iştirak eden vatandaşlarımız ve firmaların akaryakıt alım uygulamalarının farklılıkları nedeniyle sektörde olumsuzluklar doğuracak ve akaryakıt bayileriyle yapacakları indirim, iskonto anlaşmalarına olumsuz yansıtacaktır. Bu durumun böyle gerçekleşmesi durumunda da enflasyonist etki

kalıcı hale gelecektir. Bu risk öngörülmesi ve piyasaya bırakılmamalıdır. Aksi takdirde çözümü daha da zorlaşacaktır.

- Gelir İdaresi Başkanlığı yıllar itibarıyla kayıt dışılığı azaltmak için sürekli yeni uygulamalar hayata geçirmiştir. Ancak her üretilen çözüm yeni sorunları beraberinde getirmiştir. Bu nedenle de çözüm olarak görülmemektedir. UTTS, akaryakıt istasyonlarına uygulanan Ödeme Kaydedici Cihaz, Yeni Nesil Pompa Ödeme Kaydedici Cihazı gibi birçok uygulamanın eksik kaldığının bir neticesidir. Ayrıca Gelir İdaresi Başkanlığının kayıt dışılıkla mücadele kapsamında denetim faaliyetlerinin etkisiz ve verimsiz olduğu görülmelidir ve yeni denetim yöntemlerine geçilmelidir. GİB esasında teknolojik gelişmeleri en yoğun kullanan kurumlardan birisidir. Sorun malum olduğu üzere sistemin çok karmaşık ve adaletsiz olmasından kaynaklanmaktadır.

A. UTTS Uygulamasına İlişkin Vergi Sistemi Öneriler

- Türk Vergi Sistemi sadeleştirilmeli ve reform yapılmalıdır. İşlevselliğini kaybeden ve etkin olmayan istisna ve muafiyetler kaldırılmalı ve yerine kalkınmayı hedefleyen ekonomi ve vergi politikaları hayata geçirilmelidir.

- UTTS sisteminde çip uygulaması piyasaya ek maliyet getirmektedir. Çip arızaları ve benzeri değişim süreçlerinde bu maliyet yüklenimi devam edecektir. Bunun yerine gelişen teknolojiden istifade edilerek blok zinciri tabanlı bir sistem uygulanarak her akaryakıt alımının daha hızlı bir şekilde kaydının tutulması ve şeffaf bir şekilde saklanması sağlanabilir. Blok zinciri teknolojisi, sahtecilik ve usulsüzlüklerin önlenmesine yardımcı olacak ve daha hızlı bir denetim mekanizmasının işlenmesine katkıda bulunacaktır.

- Piyasa kabulü ve enflasyonist etkinin kırılması için UTTS'ye geçenlere vergi teşvikleri ve indirimleri sağlanmalıdır.

- Gelir İdaresi Başkanlığı başta olmak üzere birçok bakanlık ve kurumların denetim ve teftiş yapısında teknolojik atılımlar yapılmalıdır. Özellikle kayıt dışılıkla mücadele kapsamında teknoloji hamlelerinin yapılması elzemdir. İlkel denetim mekanizmalarının işlevsizliği ve etkin

olmadığı her geçen gün daha da hissedilmektedir. Kayıt dışılıkla mücadelede çözüm, denetimin sıklaştırılması değil, denetimin etkinliği artıracak adımların atılmasından geçmektedir. Bu minvalde ivedilikle teftiş ve denetim sorumluluğu bulunan bütün devlet kurumlarının blok zinciri tabanlı teknolojiye geçmesi ve denetim sistemlerinin teknolojiyle kolayca erişilebilir bir yapıya geçirilmesi gerekmektedir. Bu durum, evrak yoğunluğu nedeniyle gereksiz iş yükünü ortadan kaldıracak ve denetim faaliyetlerinin daha etkin ve işlevsel olmasına katkı sağlayacaktır.

B. UTTS Uygulamasına İlişkin Yöntem Eleştirisi

- Vergide kayıtdışı önlemek devletin görevi ancak bunu vergi denetim mekanizmaları yerine kişisel verilerin, konum ve zaman bilgilerinin özel hayatın gizliliğini ihlal edecek şekilde Çin (PRC) devleti usulü toplanması anayasaya aykırıdır.

- Vergi kaçakçılığını önlemek kılıfı ile hükümetin beceriksizliğinin bedelini hep vatandaş ödemektedir.

- Süreçte 8 paydaş var, bunların bir kısmı tedarikçi, doğrudan alım için Darphane GM üzerinden temin yapılıyor ama firmalar hangisi, üretici kim, ithal mi? Bunlar kamuoyuyla şeffaf şekilde paylaşılmamaktadır.

- DMM (Dezenformasyonla Mücadele Merkezi) açıklamasında İsrail firması olmadığını yerli olduğunu söylüyor ama ihaleyi kazanan firma ismini açıklamamaktadır.

- Araçlara yerleştirilen RFID denilen etiketlerin patlaması teknik olarak mümkün değil ancak istasyonlara yerleştirilen online takip ve fatura sistemlerinin yurtdışı menşeli bir firmaya yaptırılması durumunda uzaktan patlatılması ve güvenlik açığı oluşturması muhtemeldir.

- İsrail ve ilintili olduğu teknoloji şirketlerine son yaşanan olaylardan sonra güvenmek ulusal tehdit oluşturur. Temkinli olmamız ve benzer sistemleri yerli-millî altyapılarla geliştirmemiz elzemdir.

7. ULUSAL TAŞIT TANIMA SİSTEMİ'NİN (UTTS) HUKUKİ AÇIDAN İNCELENMESİ

Teknolojik sistemler bireylerin yaşamını kolaylaştırırken, aynı zamanda mahremiyet ve özgürlükler üzerinde derin etkiler yaratabilir. Ulusal Taşıt Tanıma Sistemi (UTTS), araçların kimlik bilgilerini tanımlayarak çeşitli kolaylıklar sunmayı amaçlasa da özel hayatın gizliliği açısından ciddi endişeler doğurmaktadır. Bu makalede UTTS'nin, özel hayatın gizliliği ve KVKK ile uyumlu şekilde ele alınması değerlendirilecektir.

A. Özel Hayatın Gizliliğinin Hukuki Dayanağı

Özel hayatın gizliliği, Anayasa'nın 20. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesi ile koruma altına alınmıştır. Bu hak, bireylerin yaşam alanlarının, davranışlarının ve tercihlerinin dış müdahalelerden uzak tutulmasını güvence altına alır.

UTTS, araçların hareketlerini, konumlarını ve diğer kimlik bilgilerini izleme potansiyeline sahiptir. Bu durum, bireylerin özel hayatına ilişkin bilgilerin, rızaları olmadan izlenmesi ve kaydedilmesi riskini taşır. Araç sahibinin hangi saatte, nerede bulunduğu ya da araçla yapılan ziyaretlerin kaydedilmesi, bireylerin günlük yaşamlarını kontrol altında hissetmelerine yol açabilir. Bu, anayasal hakların ihlali anlamına gelir.

B. KVKK ve UTTS: Hukuki ve Etik Sınırlar

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK), bireylerin kişisel verilerinin işlenmesine yönelik açık ve katı düzenlemeler getirir. KVKK'ya göre, kişisel verilerin işlenmesi için açık rıza alınmalı veya kanunda belirtilen hukuki dayanaklar bulunmalıdır. UTTS'nin veri toplama ve işleme süreçleri şu açılardan eleştirilmektedir:

Açık Rıza Eksikliği: UTTS tarafından araç sahiplerinden veya kullanıcılarından açık bir rıza alınmadan kişisel veri işlenmesi, KVKK'ya aykırıdır.

Amacın Belirgin Olmaması: Toplanan verilerin Kullanıcıların sistem hakkında bilgilendiril-

memesi, haklarının ihlali anlamına gelir. Yalnızca belirli bir amaç doğrultusunda kullanılması gereklidir. Ancak, UTTS'nin uzun vadede bu verileri başka amaçlarla kullanabileceği şüphesi, hukuki ve etik endişeleri artırmaktadır.

Veri Güvenliği: UTTS tarafından toplanan kişisel verilerin kötü niyetli kişiler tarafından ele geçirilme riski, bireylerin güvenliği açısından tehdit oluşturmaktadır.

C. Teknolojik Sistemlerin Özel Hayata Etkileri

Teknolojik denetim sistemleri, bireylerin özel hayatına müdahale etme potansiyeli taşır. UTTS, kullanıcıların araç kullanımı sırasında yaptıkları tercihleri kaydederek, özel hayata dair hassas bilgilere ulaşabilir. Örneğin, bireylerin hangi sıklıkta seyahat ettiği, hangi bölgelerde bulunduğu veya hangi kurumları ziyaret ettiği gibi bilgiler kolayca analiz edilebilir.

Bu tür sistemler, sadece bireysel mahremiyeti tehdit etmekle kalmaz, aynı zamanda bireylerin yaşam tarzlarını ve tercihlerine yönelik baskı hissetmelerine neden olabilir. Özel hayatın izlenmesi, bireylerin özgürce karar alma ve hareket etme yetilerini sınırlandırabilir.

D. Eleştiriler ve Çözüm Önerileri

UTTS'nin özel hayatın gizliliği açısından yaratabileceği sorunlar dikkate alınarak, şu öneriler geliştirilebilir:

Şeffaflık: UTTS'nin çalışma prensipleri ve veri işleme süreçleri kullanıcılar tarafından net bir şekilde bilinmelidir. Kullanıcılar, verilerinin nasıl toplandığı ve kullanıldığı konusunda tam bilgiye sahip olmalıdır.

Açık Rıza ve Onay: Kişisel verilerin işlenmesi için kullanıcıların açık rızası alınmalıdır. Kullanıcılar, diledikleri zaman sistemden ayrılma hakkına sahip olmalıdır.

Veri Güvenliği: Toplanan verilerin yetkisiz kişiler tarafından erişilmesini önlemek için güçlü veri güvenliği önlemleri uygulanmalıdır.

Verilerin Anonimleştirilmesi: Sistem tarafından toplanan verilerin anonim hale getirilmesi, bireylerin mahremiyetini korumak için etkili bir çözüm olabilir.

Amaç Sınırlaması: Verilerin yalnızca toplandığı amaç doğrultusunda kullanılması sağlanmalı ve üçüncü taraflarla paylaşımı sıkı denetime tabi tutulmalıdır.

E. Cezai Müeyyide

MADDE 10- (1) Bu Tebliğde belirlenen usul ve esaslara aykırı hareket eden veya belirlenen sürelerde öngörülen yükümlülükleri yerine getirmeyenler hakkında 213 sayılı Kanunun ilgili ceza hükümleri uygulanır.

1-İşte Kullanılan Taşıtlara ve Akaryakıt İstasyonlarındaki Yakıt Pompalarına Taktırılması Gereken Donanımın Yasal Dayanağı ve Müeyyideleri

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 257'inci maddesinin 6'ncı fıkrasında yer alan yetkiye dayanılarak, Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından çıkarılan Tebliğlerle işte kullanılan taşıtlara ve akaryakıt pompalarına manyetik çip taktırılması zorunluluğu getirilmiştir.

213 Sayılı VUK'un Mükerrer 355'inci maddesinin 1'inci fıkrasında ise; "Bu Kanunun 86, 148, 149, 150, mükerrer 242, 256 ve 257'nci maddelerinde yer alan zorunluluklar ile mükerrer 257'nci maddesi ...uyarınca getirilen zorunluluklara uymayan ... mükellef grupları itibarıyla uygulanacak özel usulsüzlük cezaları, cezayı gerektiren fiilin işlendiği yıllara göre ayrı ayrı belirlenmiştir.

Bu kapsamda, zorunluluk kapsamındaki araçlara Taşit Tanıma Sistemi (TTS) taktırılmaması veya akaryakıt pompa tabancalarına Taşit Tanıma Okuyucu (TTO) cihazı takılmaması durumunda, 2025 yılında işlenecek fiiller nedeniyle, aynı Kanun'un mükerrer 355/1'inci maddesi uyarınca, mükellefin durumuna göre her bir taşıt veya akaryakıt istasyonları için belirlenen özel usulsüzlük cezası uygulanacaktır. Bu cezalar, 2025 yılı için belirlenen tutarlar (7.000 TL-14.000 TL - 20.000 TL) dikkate alınarak kesilecektir.

2-1/5/2025 Tarihinden İtibaren Getirilen Zorunluluk Kapsamına Uygun Alınmayan Akaryakıt için Düzenlenecek Belgelerin Hiç Düzenlenmemiş Sayılmasının Yasal Dayanağı ve Müeyyideleri

UTTS, araçların hareketlerini, konumlarını ve diğer kimlik bilgilerini izleme potansiyeline sahiptir. Bu durum, bireylerin özel hayatına ilişkin bilgilerin, rızaları olmadan izlenmesi ve kaydedilmesi riskini taşır.

UTTS Tebliği ile TTB takılma zorunluluğu getirilen taşıtlar için, UTTS kapsamında düzenlenmeyen belgeler, 213 sayılı Kanun'un 227'nci maddesine istinaden vergi kanunları bakımından hiç düzenlenmemiş sayılacaktır." Bu düzenlemeye göre; getirilen bu zorunluluk kapsamındaki araçlara Taşit Tanıma Sistemi (TTS) taktırılmaması veya akaryakıt pompa tabancalarına TTO (Taşit Tanıma Okuyucu Cihazı) takılması zorunluluğuna uyulmaması halinde, 1.5.2025 tarihinden itibaren akaryakıt teslimlerine yönelik düzenlenecek belgeler hiç düzenlenmemiş sayılacağından VUK'un 353/a-1 ve 2'inci bentlerine istinaden fiilin işlendiği yıl ve tespit sayısına göre her bir belge için bir takvim yılı içinde ilk tespitte 14.000 TL'sinden, sonraki tespitlerde Kanuna bağlı 2 sayılı cetvelde yer alan tutarlardan aşağı olmamak üzere bu belgelere yazılması gereken meblağın veya meblağ farkının %10'u nispetinde özel usulsüzlük cezası kesilir. Bir takvim yılı içinde her bir belge nevine ilişkin olarak tespit olunan yukarıda yazılı özel usulsüzlükler için kesilecek cezanın toplamı 14 milyon Türk lirasını geçemez. 2. Tespit (28.000) 3. Tespit (43.000) 4. Tespit (57.000) 5 . Tespit (70.000) 6. ve Sonraki tespitler (140.000)

3-Getirilen Zorunluluk Kapsamında Düzenlenmeyen Belgelere Dayanan Giderlerin Kayıtlara Alınamayacağı Hususu

Taşıt tanıma birimi takılma zorunluluğu getirilen taşıtlar için, uygulamanın başlayacağı 1.5.2025 tarihinden itibaren UTTS kapsamında düzenlenmeyen belgeler, VUK'un 353/a-1 ve 2'nci bentleri kapsamında hiç düzenlenmemiş sayılacağından, UTTS üzerinden düzenlenmeyen ÖKC fişleri ve diğer belgelere dayanan giderler işletmelerde kayıtlara alınamayacaktır.

F. Belirsizlik Bulunan Durumlar

- UTTS üzerinden düzenlenmeyen ÖKC fişleri ve diğer belgelere dayanan giderler işletmelerde kayıtlara alınamayacaktır. Tebliğde kapsama giren taşıtlara ilişkin "Taşıt Tanımı" tam olarak yapılmamıştır.
- Bazı işletmelerin tankerler ile toplu aldıkları akaryakıtı şantiye veya işyerlerindeki taşıtlarda kullanmaları durumunda sisteme kayıt zorunluluğu olup olmadığına açıklık getirilmemiştir.
- Araç kiralama şirketlerinin durumu ile kiralanan taşıtların sisteme kaydı ve akaryakıt giderlerinin indirilmesi konularında belirsizlik vardır. (Araç kiralama faaliyetinde bulunan işletmelerin, kısa süreli veya günlük kiraya verdikleri taşıtlara TTB taktirip taktirmayacakları ile, bu araçları kısa süreli veya günlük kiralayan işletmelerin kullanımları sırasında akaryakıt giderlerini ne şekilde indirebilecekleri konusunda bir netlik bulunmamaktadır)

8. ULUSAL TAŞIT TANIMA SİSTEMİ'NİN (UTTS) MUHTEMEL RİSK VE DEZAVANTAJLARI

Ulusal Taş Tanıma Sistemi (UTTS), Türkiye'deki taşıt sektöründe önemli bir yenilik sağlayarak kalite kontrolü, izlenebilirlik ve sahteciliği önlemeyi amaçlasa da bazı dezavantajlar ve riskler de taşımaktadır. Aşağıda bu dezavantajlar ve riskler detaylı olarak ele alınmıştır.

Dezavantajlar:

Gizlilik Endişeleri: UTTS, araçların sürekli izlenmesini sağlamaktadır. Bu durum, bireylerin özel hayatının ihlal edilmesi endişesine yol açabilir. Kullanıcı verilerinin toplanması ve işlenmesi sırasında gizlilik ihlalleri yaşanabilir

Teknolojik Altyapı Yetersizliği: Teknolojik altyapının zayıf olduğu yerlerde uygulama güçlükleri yaşanabilir.

Maliyet Sorunları: Sistemin kurulumu için gereken teknolojik donanım ve yazılımlar yüksek maliyetler doğurabilir. Bakım, güncelleme ve eğitim gibi sürekli maliyetler de işletmeler için ek yük getirebilir.

Sürekli Güncelleme Maliyetleri: Yazılım güncellemeleri, bakım ve eğitim gibi sürekli maliyetler ortaya çıkabilir.

Altyapı Yetersizlikleri: Sistem düzgün çalışmadığında ya da aksaklıklar yaşandığında kullanıcı memnuniyetsizliği meydana gelebilir. Cihazların uyum sağlaması adına gerekli standartların belirlenmemesi sorun yaratabilir.

Uygulama Karmaşıklığı: Farklı araç tiplerinin tanınması için karmaşık algoritmaların kullanılması gerekmektedir; bu durumda hatalı tanımlamalar söz konusu olabilir.

UTTK Sistemi Riskleri:

Sistem Arızaları: Teknik arızalar veya yazılım hataları nedeniyle sistemin çökmesi durumunda büyük aksaklıklar yaşanabilir; özellikle acil durumlarda etkileri ciddi olabilir.

Yanlış Bilgi Yayılması Riski: Yanlış verilerin sisteme girilmesi veya yanlış yorumlanması sonucu oluşabilecek trafik cezası gibi olumsuz sonuçlar ortaya çıkabilmektedir.

Mevzuat Değişiklikleri: Uygulamada değişen yasalar nedeniyle sistemi güncellemek zaman alıcı hale gelebilir, bu da gecikmelere neden olur.

Kullanıcı Memnuniyetsizliği: Kullanıcı deneyiminin kötü olması ya da teknik destek süreçlerinin yetersiz kalması kullanıcı memnuniyetini azaltarak sistemi terk etmelerine yol açabilmektedir.

9. SONUÇ VE ÖNERİLER

UTTS, vergi kayıplarını önlemek ve akaryakıt sektöründe şeffaflığı artırmak amacıyla geliştirilmiş bir sistemdir. Ancak, uygulamanın getirdiği mali yükler, güvenlik ve veri gizliliği endişeleri, yerli üretim tartışmaları ve yargıya taşınması gibi konular sistemin uygulanabilirliği ve etkinliği hakkında soru işaretleri oluşturmaktadır.

Türkiye'deki UTTS uygulaması, Hindistan ve Suudi Arabistan gibi ülkelerdeki vergi takibi odaklı sistemlere benzerdir. Ancak bu ülkelerde uygulanan teknolojilerin genellikle daha geniş bir sektörel kapsamı vardır. Çin'deki gibi bir gözetim boyutu bulunmamasıyla birlikte, UTTS'nin veri gizliliği konusunda benzer eleştirilere maruz kalması mümkündür.

Ulusal Taşıt Tanıma Sistemi (UTTS), sağladığı pratik çözümlerle hayatı kolaylaştırırsa da özel hayatın gizliliği ve birey hakları açısından ciddi riskler barındırmaktadır. Teknolojik gelişmelerin bireylerin özgürlüklerini tehdit etmeden hayata geçirilmesi, toplumun teknolojiye duyduğu güveni artıracaktır. Bu nedenle UTTS gibi sistemlerin, özel hayatın gizliliği ve KVKK hükümleri doğrultusunda yeniden yapılandırılması elzemdir. Sistemin şeffaf, güvenli ve kullanıcı odaklı bir şekilde işletilmesi, bireysel hakların korunmasını ve sistemin sürdürülebilirliğini sağlayacaktır.

UTTS üzerinden düzenlenmeyen ÖKC fişleri ve diğer belgelere dayanan giderler, işletmelerde kayıtlara alınamayacaktır. Tebliğde taşıt tanımı net yapılmamış ve bazı işletmelerin tankerlerden aldıkları akaryakıtın kaydı hakkında belirsizlik bulunmaktadır. Ayrıca, araç kiralama şirketlerinin durumu, kiralanmış taşıtların sisteme kaydı ve akaryakıt giderlerinin indirilmesi konularında da netlik sağlanamamıştır.

Türk Vergi Sistemi genel olarak sadeleştirilmeli ve yapısal reform yapılmalıdır. İşlevselliğini yitiren istisna ve muafiyetlerin kaldırılarak kalkınmayı destekleyen ekonomi ve vergi politikalarının hayata geçirilmesi önemlidir. UTTS sisteminde çip uygulaması ve hizmet bedelleri ek maliyetler getirmektedir, bu nedenle özellikle kayıt dışılıkla mücadele kapsamında teknoloji hamlelerinin yapılması ve blok zinciri tabanlı bir teknoloji benimsenerek akaryakıt alımlarının hızlı ve şeffaf bir şekilde kaydedilmesine olanak sağlanabilecektir.

Ulusal Taşıt Tanıma Sistemi (UTTS), taşıt güvenliğini artırırken birçok avantaj sağlasa da Gizlilik Endişeleri, Sistem Arızaları, Maliyet Sorunları gibi çeşitli dezavantajlar ve risklerle karşı karşıyadır. Bu nedenle ilgili paydaşların potansiyel sorunları dikkate alarak gerekli önlemleri almaları önemlidir. Böylelikle hem kamu güvenliği artırılabilecek hem de vatandaş memnuniyeti sağlanacaktır.

Bu nedenlerle, UTTS'nin hayata geçirilmesi sürecinde, paydaşların endişelerinin dikkate alınması ve şeffaf bir bilgilendirme yapılması önem arz etmektedir.

